

УДК 330

БІЛИК Вікторія Вікторівна

доктор економічних наук, професор, професор кафедри освітнього і соціокультурного менеджменту та соціальної роботи

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

ORCID ID: 0000-0002-1809-0804

e-mail: bilyk_v@ukr.net

ОСПИВА Лариса Василівна

кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економіки та міжнародних відносин

Вінницький торговельно-економічний інститут

Державного торговельно-економічного університету

ORCID ID: 0000-0002-0959-5309

e-mail: l.osipova@vtei.edu.ua

МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНИХ ЗВ'ЯЗКІВ УКРАЇНИ ТА ЄС: АСПЕКТИ ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ

У статті визначено пріоритетне значення для економіки України розширення сфер зовнішньоекономічних зв'язків з країнами ЄС, що базуватиметься на механізмах зовнішньої торгівлі. Наголошено на низці економічних передумов та переваг розширення зовнішньоекономічних зв'язків України та ЄС, що визначають тенденції зовнішньої торгівлі. Встановлено вагомую роль продовження в нашій країні інституціональних та структурних реформ, які мають активізуватися та бути направлені на посилення конкурентного потенціалу національного господарства. Виділено основні етапи інтеграції зовнішньоекономічних зв'язків України та ЄС. Доведено про високий потенціал євроінтеграції для економіки України і в теперішніх умовах такий напрям розвитку національного господарства розглядається основним, що дозволить забезпечити післявоєнне відновлення та постійний темп соціально-економічного зростання.

Ключові слова: зовнішня торгівля, зовнішньоекономічні зв'язки, євроінтеграція, національна економіка.

JEL classification: M14; O31

DOI: <https://doi.org/10.31649/ins.2023.1.222.229>

1. ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Україна – це та частина Європи, що володіє потужним потенціалом для забезпечення власного розвитку та підтримки інших європейських країн. Можливо більшість суспільства акцентували увагу на природному та географічному потенціалі нашої країни, але варто розглядати перспективніші сфери, за якими можливо досягти кращих результатів від їх використання та постійного задоволення критичних потреб національної економіки. Для України характерним є високий зовнішньоторговельний потенціал і для його кращого використання потребується змінити

підходи до державної політики, що стимулюватиме бізнес, державні інституції, суспільство розвивати конкурентних потенціал і посилюватиме партнерські зв'язки із європейськими країнами. Тут варто наголосити про удосконалення методичних засад, які вказуватимуть на дотримання та впровадження прогресивного інструментарію із відповідністю до європейських норм державного регулювання.

Варто виділити, що цивілізаційний вибір нашої країни, її головний пріоритет внутрішньої та зовнішньої політики полягає у повномасштабній інтеграції з ЄС. Очевидно, що тривалий період співробітництва України та ЄС вже посприяв формуванню різноманітних комплексних інструментів, а

послідовний та ефективний характер їх використання повинен стати підґрунтям сталого соціально-економічного зростання і розвитку нашої країни, основою національної стратегії трансформації всіх суспільних сфер та впровадження євростандартів задля посилення ділової активності бізнесу та розвитку його зовнішньоекономічних зв'язків, зростання якості та рівня життя населення, формування прогресивної внутрішньополітичної системи державного управління та іншого. Тому метою економічних, політичних та інших реформ України має стати формування основних передумов, які необхідні для набуття країною членства в ЄС та утвердження надійного торговельного партнера.

2. АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ

Україна перебуває на етапі історичного розвитку, коли зовнішньоекономічні зв'язки стають основою національної безпеки і їх налагодження та постійне розширення забезпечує стабільне надходження інвестицій, технологій та інших необхідних ресурсів для дотримання достатнього темпу функціонування і одночасної адаптації до глобалізаційних тенденцій. Тут варто врахувати значну кількість аспектів, що визначають можливості налагоджувати зовнішньоекономічні зв'язки і на цій базі розпочинати торговельні проекти із спільним отриманням економічних вигід. Відповідно науковців схильні виділяти як ресурсні особливості зовнішньоекономічних зв'язків, так і більше вузькі аспекти їх налагодження і розвитку, зокрема враховувати вплив зовнішньої торгівлі.

Дійсно варто погодитися, що економіка країни здатна утримувати належний розвиток за умов існування стабільних торговельних відносин із іншими країнами. Для України першочергове значення мають торговельні відносини із країнами ЄС і це обумовлено не лише із сторони географічного розташування, а й інших аспектів, на яких формується і розвивається зовнішня торгівля. Йдеться як про спільне віросповідання та релігію, так і суто інфраструктурні, технологічні та інші аспекти. Тут варто виділити результати досліджень наступних науковців А. Балежентіс [1], Т. Васильців [2, с. 14-19],

Н. Дуляба [3], М. Куницька-Іляш [4, с. 72-78], Ю. Перегуда [5, с. 111-117], М. Ремінський [6], Л. Ярош-Дмитренко [7, с. 48-52], О. Баженова [8], О. Іляш [9, с. 94-116], В. Сабадаш [10, с. 79-89] та інші.

Втім теперішні технологічні зміни світової економіки, з одного боку, та гібридні дії колишніх співдружних країн, з іншого боку, вимагають зміни пріоритетів зовнішньої торгівлі України, що у підсумку призводить до критичних змін у зовнішньоекономічній діяльності вітчизняних підприємств та посилення інституціональних реформ на цій основі.

3. ВИДІЛЕННЯ НЕВИРШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ, КОТРИМ ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ СТАТТЯ

Останні події в нашій країні підтвердили необхідність активного розширення зовнішньоекономічних зв'язків та відмови від уже налагоджених комунікацій, які забезпечували за окремими товарами значну частину зовнішньої торгівлі. Україна межує із високорозвиненими європейськими країнами, які стрімко посилюють економічний, технологічний, інвестиційний та інший вплив на економіку ЄС. Саме такого вектору варто дотримуватися нашій країні, адже значна кількість спільних інтересів дозволяє забезпечувати необхідний успіх у відповідних починаннях.

Варто відмітити вже достатньо значні результати у розвитку зовнішньоекономічних зв'язків України та ЄС, але для забезпечення вищих темпів соціально-економічного зростання такі зв'язки повинні поглиблюватися і розширюватися. У підсумку необхідно змінювати та проводити реформи в інституціональній системі країни, збалансовано структурувати національне господарство, створювати привабливі умови для залучення прямих інвестицій та інше.

4. ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою статті є наукове обґрунтування теоретико-методичних засад зовнішньоекономічних зв'язків України та ЄС із врахуванням аспектів зовнішньої торгівлі, які виділятимуть економічні та інституціональні характеристики євроінтеграційних процесів нашої країни.

5. ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ З ПОВНИМ ОБГРУНТУВАННЯМ ОТРИМАНИХ НАУКОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

Теперішні умови соціально-економічного функціонування нашої країни підтверджують, що ЄС займає особливе місце у сфері міжнародних економічних відносин і це також доводиться його визначальною роллю у світовій політичній системі, наявністю досягнень у соціально-економічній сфері, які свідчать про ефективність стратегії, яку обрали європейські країни, а також про ефективність механізмів та методів інтеграційного процесу. Тому можна припустити, що методичними засадами зовнішньоекономічних зв'язків України та ЄС варто вважати низку положень, за якими сформована внутрішня система політики державного регулювання національним господарством та на якій відбуватимуться наступні зміни в соціально-економічного розвитку нашої країни.

Вагоме значення має тенденція зростання експорту традиційної сільськогосподарської продукції до ЄС завдяки звільненню від оподаткування української сільськогосподарської продукції за тарифними квотами. Все це посилюється в міру загострення політичних та економічних зв'язків із сусідніми країнами та початку війни, коли вітчизняні агровиробники втратили доступи до зовнішнього експорту морським шляхом і безальтернативно повинні використовувати лише логістичні маршрути із країнами ЄС.

Поряд з тим визначальне значення має встановлення тривалого перехідного періоду і набір компенсацій за використання географічних позначень. У підсумку запровадження в Україні єдиного уніфікованого режиму попередньої перевірки державної допомоги, яка діє на єдиному ринку держав-членів ЄС, унеможливить застосування заходів захисту національних активів на внутрішньому ринку, на який поширюється дія Угоди СОТ про субсидії та компенсаційні заходи. Результати є позитивними для вітчизняних експортерів, які змушені обмежувати експортні поставки, а квоти часто використовуються ще в першій половині календарного року.

Варто виділити пріоритет усунення загроз функціонуванню українського енергетичного ринку: угода не передбачає

застосування додаткових зобов'язань до вже існуючих у рамках Енергетичного співтовариства (повноправним членом якого Україна є починаючи з 2011 р.). Визначені в тексті угоди сфери співробітництва між Україною та ЄС в енергетичній сфері слугують основою для майбутніх програм фінансування національних проєктів відповідної сфери кредитно-грошовими міжнародними установами. Зокрема, одним із таких проєктів могло б стати створення в Україні центральноєвропейського газового хабу на базі підземних сховищ газу, що цілком відповідало б поточній політиці ЄС.

Прогресивним варто розглядати обмеження можливостей ЄС накладати торговельні обмеження на хімічну та металургійну продукцію з України та створення кращих перспектив для інтеграції на рівні металургійних підприємств. Українські хімічні підприємства зацікавлені у інтеграції зовнішньоекономічних зв'язків з ЄС і розраховують не лише на зростання власного експорту, а й на імпорт передових технологій з ЄС, що прискорить поточний процес власної модернізації, підвищення якості продукції на зовнішніх ринках.

Важливо сформулювати певні переваги у сфері державних закупівель – підвищення рівня конкуренції у сфері державних закупівель, перерозподіл державних ресурсів на користь більш ефективних підприємств, особливо малого та середнього бізнесу, дотримання принципів недискримінації сторін; збільшення обсягів постачання товарів та послуг українськими виробниками за контрактами в рамках державних закупівель до країн ЄС; зменшення кількості випадків використання неправомірних судових рішень для спотворення конкуренції та порушення принципу рівності в торгах.

Слід зазначити, що економічна основа євроінтеграційного процесу України полягає в економічних вигодах, які країна отримає від цього процесу, відкривши для країни високорозвинений європейський ринок, на який Україні довелося чекати тривалий час.

Незважаючи на явище кризи, що виникло як в окремих європейських країнах, так і в європейській спільноті в цілому, значна кількість західних експертів роблять прогнози щодо відносної стабільності ЄС як економічного та політичного утворення.

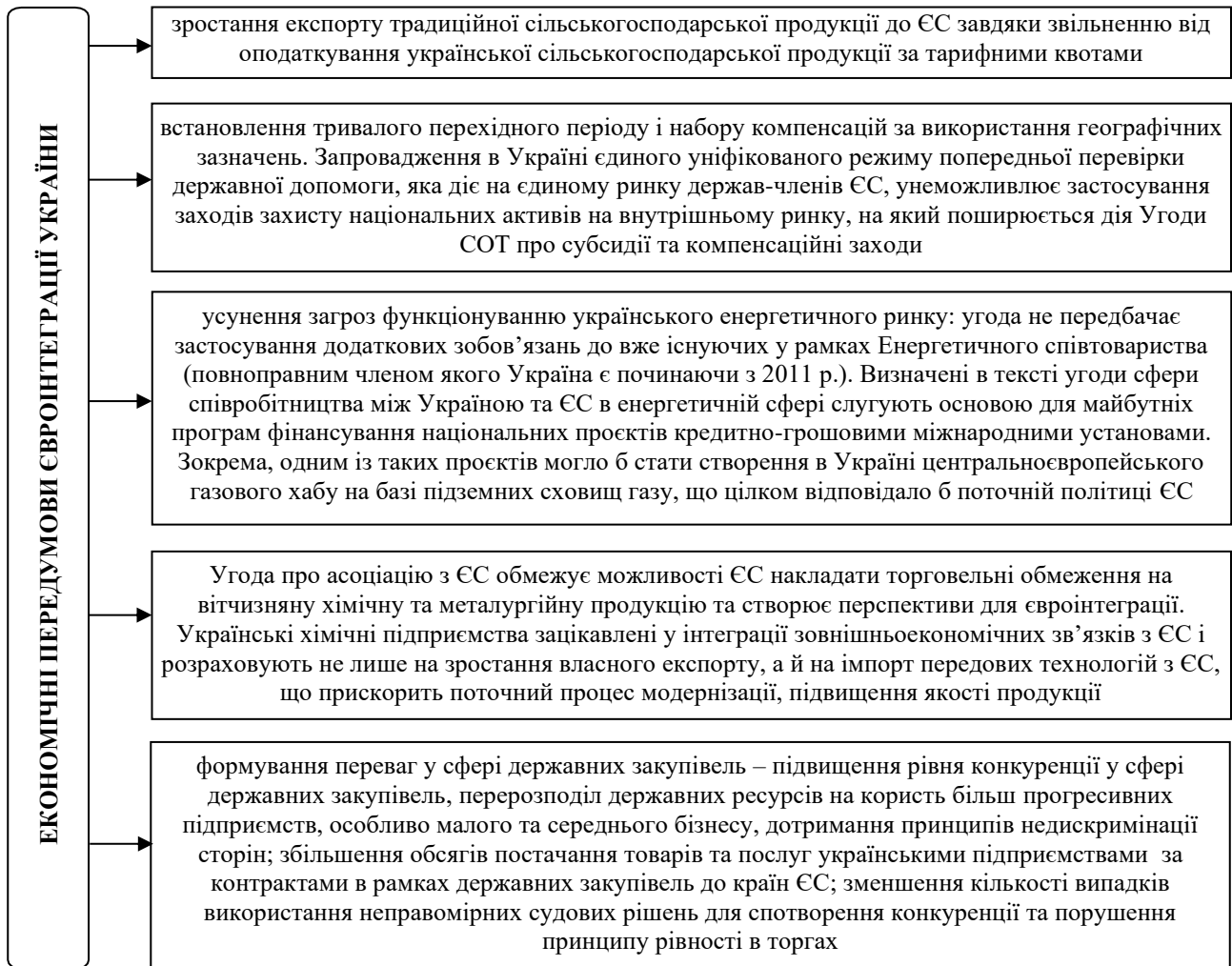

Рис. 1. Економічні передумови та переваги розширення зовнішньоекономічних зв'язків України та ЄС, що визначають взаємні тенденції зовнішньої торгівлі

У рамках затвердженої Стратегії інтеграції України до ЄС, наша країна оприлюднила стратегічну дорожню карту європейської інтеграції, що забезпечує повне приєднання до основної правової системи, політичної, економічної та європейської, а також створює передумови для досягнення статусу членства у ЄС. При цьому справжній початок європейської інтеграції припав на перші роки незалежності України. На рис. 2 показано основні етапи інтеграції нашої країни до європейського простору та надано їх характеристику.

Одним із факторів, що зумовлюють складність і повільність євроінтеграційного процесу, вважають відсутність конкретної орієнтації на економічні та соціально-політичні реформи в перші роки незалежності. Таким чином, європейська політика щодо членства України в ЄС не розвивається, оскільки покликана підтримувати сусідські політичні відносини, а не членство України в цьому об'єднанні.

Велике розширення ЄС, про яке йшлося вище, знаменує кінець перехідного періоду постсоціалістичного просторового переходу та визначає подальший розвиток європейських відносин, прийняття відповідної позиції європейських країн щодо позиції нашої країни в ЄС є важливим чинником безпеки континентальної Європи та в трансатлантичному контексті.

Відповідно до принципів Східного партнерства, можна оновити договірно-правову базу для відносин ЄС з його східними сусідами, замінивши існуючі Угоди про партнерство та співпрацю відповідними Угодами про партнерство, щоб створити «глибокі та всеосяжні відносини», а також про лібералізацію візового режиму між країнами-партнерами та ЄС.

Подальший розвиток Східного партнерства призвів до розмежування західноєвропейських зовнішньополітичних підходів до відносин зі східними та південними сусідами ЄС, перш ніж це було

сформульовано на тих же умовах, що й політика сусідства ЄС. Для України цей крок зроблено в правильному напрямку, адже її східними сусідами є європейські країни, які за

умови виконання певних визначальних критеріїв можуть претендувати на членство в ЄС.

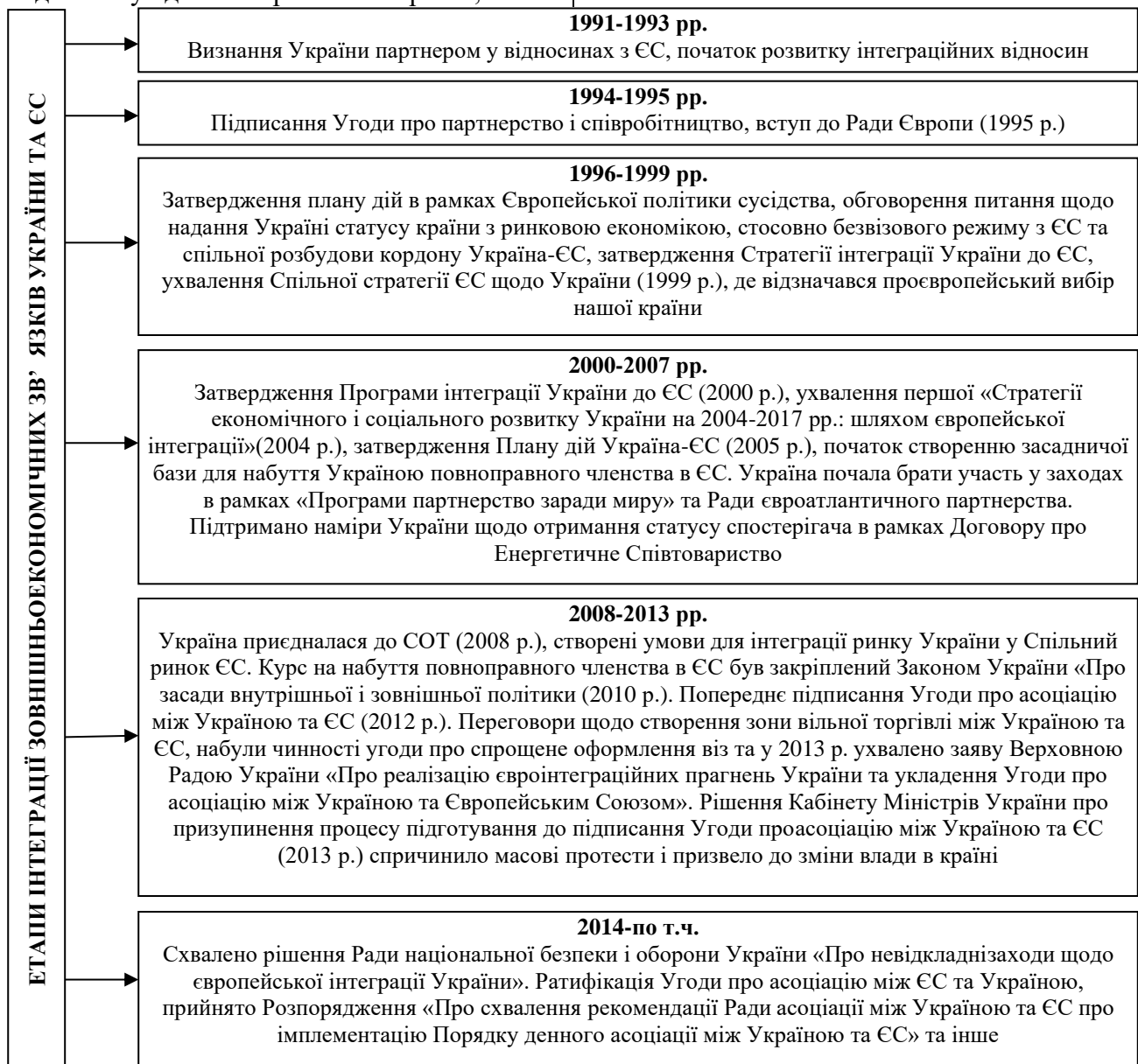

Рис. 2. Основні етапи інтеграції зовнішньоекономічних зв'язків України та ЄС

Аналіз результатів розвитку Східного партнерства свідчить про позитивне сприйняття країнами-учасницями значного прогресу у відносинах з ЄС країн-учасниць, а також про ефективність цих країн впровадження європейських стандартів. Слід також зазначити відсутність у країн-учасниць єдиного бачення майбутньої взаємодії з ЄС та скептичних прогнозів щодо перспектив їхньої інтеграції до ЄС.

Високий розвиток економіки є одним із найважливіших факторів, що сприяють розвитку євроінтеграційного процесу, оскільки внутрішньогалузева торгівля та

співробітництво не можуть бути реалізовані без потенціалу зростання розвитку національного промислового комплексу. В Європі перші асоціації виникли, коли вона тільки починала розвиватися. Однак навіть за цих складних умов майбутні країни-члени ЄС індустріалізували цю частину континенту. Тому їх інтеграція необхідна для забезпечення нарощування виробничих потужностей, а не для їх створення.

Розвиток інтеграційних форм у Західній Європі свідчить про те, що інтеграція національних економік купецького типу можлива, якщо ці країни досягнуть

економічного розвитку і технічно значущого, а структура національного виробництва цих країн характеризується високою часткою переробної промисловості в загальній структурі. Тому для України, з цього погляду, євроінтеграція є можливою та перспективною як з сторони нашої країни, так і з сторони ЄС.

Економічною основою європейської інтеграції України є спеціалізація та кооперація переробної промисловості, що зв'язує країни-партнери між собою. Коли різні країни об'єднуються в спільний технологічний ланцюжок, їхні відносини будуть надзвичайно міцними та стабільними. Результат цієї взаємозалежності зумовлює сильний розвиток не лише міжгалузевих торговельних обмінів, але, перш за все, внутрішньогалузевих.

Однозначно, що економічною основою інтеграції України до ЄС є економічна ефективність процесу, прагнення країни до подальшого розвитку, що також підкреслюється переорієнтацією зовнішньої торгівлі на розвинутих сусідів. Важливість економіки конкурентних відносин для інтеграції відображається в тому, що процес інтеграції між країнами чи регіонами з розвинутою ринковою економікою відбувається в основному завдяки тісному зв'язку між підприємствами та суспільством, а формування та розвиток ділових відносин знаходяться поза контролем, тому що вони не можуть перенаправити або порушити фінансові та комерційні потоки, і на них можна впливати лише через непрямий вплив. На момент заснування ЄС всі країни-учасниці співтовариства мали розвинену економічну систему. Така модель зберігається й надалі та може бути використана для забезпечення розвитку національної економіки у післявоєнний період.

Важливою особливістю процесу євроінтеграції України стало прийняття політичного рішення щодо спільного розвитку міжнародної виробничої системи країн-членів ЄС. Іншою економічною причиною приєднання України до процесу євроінтеграції є те, що між країнами-членами ЄС усуваються деякі або всі економічні бар'єри, формується унікальний ринковий простір, який характеризується розвитком конкуренції та посиленням інвестиційної привабливості територій і галузей,

раціоналізації їх виробничої структури. У результаті виграють усі країни, підвищуються рівні продуктивності праці та значно зменшуються витрати на ведення економічної діяльності за кордоном. Перспектива створення зони вільної торгівлі стала найвирішальнішою економічною основою євроінтеграції України.

Україна має можливість отримати більше переваг від співпраці з ЄС через створення нових внутрішніх робочих місць і головним чином через зменшення залежності внутрішнього енергетичного ринку від енергетичних векторів агресора. Зростання важливості енергетичної складової в цьому партнерстві є початком великого припливу скрапленого природного газу зі США до ЄС. Все це визначає майбутні зміни в системі торговельних відносин світових експортерів надважливих товарів і послуг.

6. ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМКУ

Зовнішньоекономічні зв'язки України та ЄС мають вирішальне значення у побудові високорозвиненої української економіки і дозволяють сформуванню європейським країнам постійне надходження багатьох критичних товарів високої якості та меншої ціни у порівнянні із іншими країнами. Саме через механізм зовнішньої торгівлі можливо посилити євроінтеграцію нашої країни та отримати нові можливості і ресурси у побудові прогресивної економіки за нормами високорозвинених країн. Тут вирішальне значення варто надати подальшому продовженню та активізації інституціональних і структурних реформ в національному господарстві, необхідність яких посилюється в міру отримання перемоги у війні та подальшому післявоєнному відновленню.

Подальші наукові дослідження варто сконцентрувати навколо визначення пріоритетів державної політики регулювання зовнішньоторговельних відносин, у контексті яких держава активно стимулюватиме суб'єктів бізнесу виходити на зовнішні ринки, посилюватиме їх експортний потенціал і одночасно надаватиме підтримку при залученні технологій, прямого іноземного інвестування та інше.

Література

1. Балежентіс А. Асиметрії торговельної інтеграції України та ЄС. *Міжнародна економічна політика*. 2018. № 1 (28). URL : http://iepjournal.com/journals/28/2018_2_Basententius_Yatsenko.pdf.
2. Васильців Т. Г., Лупак Р. Л. Стратегічні пріоритети конвергенції соціальної безпеки України та ЄС. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*. 2018. Вип. 5(133). С. 14-19.
3. Дуляба Н. І., Далик В. П. Розвиток зовнішньої торгівлі України в умовах глобальної нестабільності. *Ефективна економіка*. 2020. № 11. URL : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8358>.
4. Куницька-Іляш М. В. Державна політика забезпечення розвитку та безпеки пріоритетних галузей економіки України: аналіз стратегій і програм. *Innovation and Sustainability*. 2022. № 3. С. 72-78.
5. Перегуда Ю. Вдосконалення європейського вектора зовнішньоекономічної політики України: напрями та перспективи. *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права*. 2021. № 30. С. 111-117.
6. Ремінський М. М., Петренко К. В. Динаміка та розвиток зовнішньо-торгівельних відносин Україна-ЄС в процесі євроінтеграції України. *Актуальні проблеми економіки та управління*. 2020. № 14. URL : <http://ape.fmm.kpi.ua/article/view/205845>.
7. Ярош-Дмитренко Л. О. Зовнішньоторгівельні відносини України з країнами Євросоюзу у контексті інтеграції до європейського економічного простору. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2017. Вип. 25(1). С. 48-52.
8. Bazhenova O. The impact of the EU-Ukraine Deep and Comprehensive Free Trade Area on the Ukrainian industrial sector. *Democracy House*. 2019. URL : <http://library.fes.de/pdf-files/bueros/ukraine/15250.pdf>.
9. Ilyash O., Lupak R., Vasylytsiv T., Trofymenko O., Dzhadan I. Modelling of the Dependencies of Industrial Development on Marketing Efficiency, Innovation and Technological Activity Indicators. *Ekonomika*. 2021. Vol. 100(1). P. 94-116.
10. Sabadash V. V., Stauvermann P. J., Peleshchenko R. O. Competitiveness of Ukrainian Companies in Foreign Markets: New Challenges and Opportunities. *Механізм регулювання економіки*. 2019. № 1. С. 79-89.

References

1. Balezhentis, A. (2018). Asymmetries of trade integration of Ukraine and the EU. *International economic policy*. no. 1 (28). URL : http://iepjournal.com/journals/28/2018_2_Basententius_Yatsenko.pdf.
2. Vasylytsiv, T. G., Lupak, R. L. (2018). Strategic priorities of social security convergence of Ukraine and the EU. *Socio-economic problems of the modern period of Ukraine*. Issue 5(133). P. 14-19.
3. Dulyaba, N. I., Dalyk, V. P. (2020). Development of Ukraine's foreign trade in conditions of global instability. *Efficient economy*. no. 11. URL : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8358>.
4. Kunytska-Ilyash, M. V. (2022). State policy of ensuring the development and security of priority sectors of the economy of Ukraine: analysis of strategies and programs. *Innovation and Sustainability*. no. 3. P. 72-78.
5. Pereguda, Yu. (2021). Improvement of the European vector of Ukraine's foreign economic policy: directions and prospects. *Scientific notes of the Lviv University of Business and Law*. no. 30. P. 111-117.
6. Reminskyi, M. M., Petrenko, K. V. (2020). Dynamics and development of foreign trade relations Ukraine-EU in the process of European integration of Ukraine. *Actual problems of economy and management*. no. 14. URL : <http://ape.fmm.kpi.ua/article/view/205845>.
7. Yarosh-Dmytrenko, L. O. (2017). Foreign trade relations of Ukraine with the countries of the European Union in the context of integration into the European economic space. *Scientific Bulletin of the International Humanitarian University*. Issue 25(1). P. 48-52.
8. Bazhenova, O. (2019). The impact of the EU-Ukraine Deep and Comprehensive Free Trade Area on the Ukrainian industrial sector. *Democracy House*. URL : <http://library.fes.de/pdf-files/bueros/ukraine/15250.pdf>.
9. Ilyash, O., Lupak, R., Vasylytsiv, T., Trofymenko, O., Dzhadan, I. (2021). Modelling of the Dependencies of Industrial Development on Marketing Efficiency, Innovation and Technological Activity Indicators. *Ekonomika*. Vol. 100(1). P. 94-116.
10. Sabadash, V. V., Stauvermann, P. J., Peleshchenko, R. O. (2019). Competitiveness of Ukrainian Companies in Foreign Markets: New Challenges and Opportunities. *Mechanism of economic regulation*. no. 1. P. 79-89.

Abstract

BILYK Victoria, OSIPOVA Larisa Methodological principles of foreign economic relations of Ukraine and the EU: aspects of foreign trade

The article defines the priority for the economy of Ukraine to expand the spheres of foreign economic relations with the EU countries, which will be based on the mechanisms of foreign trade. A number of economic prerequisites and advantages of expanding foreign economic ties between Ukraine and the EU, which determine trends in foreign trade, are emphasized. The foreign economic relations of Ukraine and the EU are of crucial importance in building a highly developed Ukrainian economy and allow European countries to form a constant supply of many critical goods of high quality and lower prices compared to other countries. Ukraine is characterized by a high foreign trade potential, and for its better use, it is necessary to change approaches to state policy, which will stimulate business, state institutions, and society to develop competitive potential and strengthen partnership ties with European countries. It is through the mechanism of foreign trade that it is possible to strengthen the European integration of our country and obtain new opportunities and resources in building a progressive economy according to the norms of highly developed countries. It is worth noting the already significant results in the development of foreign economic relations between Ukraine and the EU, but in order to ensure higher rates of socio-economic growth, such relations must be deepened and expanded. The important role of the continuation of institutional and structural reforms in our country, which should be intensified and aimed at strengthening the competitive potential of the national economy, has been established. The main stages of the integration of foreign economic relations of Ukraine and the EU are highlighted. The high potential of European integration for the economy of Ukraine has been proved, and in the current conditions, this direction of the development of the national economy is considered the main one, which will ensure post-war recovery and a constant rate of socio-economic growth.

Key words: *foreign trade, foreign economic relations, European integration, national economy.*

Стаття надійшла до редакції 22.02.2023 р.

Бібліографічний опис статті:

Білик В., Осіпова Л. Методичні засади зовнішньоекономічних зв'язків України та ЄС: аспекти зовнішньої торгівлі. *Innovation and Sustainability*. 2023. № 1. С. 222-229.

Bilyk V., Osipova L. (2023) Methodological principles of foreign economic relations of Ukraine and the EU: aspects of foreign trade. *Innovation and Sustainability*, № 1, pp. 222-229.